

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
Automaatikainstituut

Essee aines "Väljenduskunsti alused"
Kõrghariduse kvaliteet Eestis

Annotatsioon

Palju on arutletud teemal, kas kõrghariduse kvaliteet Eestis on tasemel ja kas seda oleks vaja parandada. Enamasti on jõutud järeldusele, et parandada annaks nii mõndagi. Käesolevas essees loodangi rääkida mõningatest võimalustest hariduse kvaliteeti tõsta ja pakkumist nõudlusega tasakaalustada.

Kõrghariduse kvaliteet Eestis

Ühiskonda viivad edasi ühiskonna liikmed ning kõige efektiivsemalt täidavad seda ülesannet inimesed, kelle elu on veel ees, kellel on potentsiaalselt enam arenguperspektiivi. Praegust põlvkonda, kes võtab vastu otsuseid ja kujundab ühiskonna palet, asendab paarikümne aasta pärast uus põlvkond. Nende kvaliteet ja jätkusuutlikkus määravad siis ühiskonna palge. Kindlustamaks riigi püsimist ja edasiarenemist, tuleb praegu põhitähelepanu suunata noore põlvkonna käekäigule.

Noored veedavad enamiku ajast haridussüsteemis, mis peaks neist ideaaljuhul vormima laia silmaringiga, kiiresti muutuvale tööturul konkurentsivõimelised, vaatamata karjääritegemise oskusele ja soovile ka perekonna loomist tähtsaks pidavad, riiki ja kogukonda väärtustava kodanikud.

Ülikoolide õppetöö kvaliteedi mõju meie ühiskonnale on suure tähtsusega, kuna Eesti riik vajab õpetatavaid spetsialiste nii juba täna ja ka tulevikus. Õppetöö kvaliteedil on probleeme iga avalik-õigusliku ülikooli õppetöös. Alguse saavad need juba riigi hariduse regulatsiooni tasandilt. Eestis on rahvaarvu kohta ebanormaalselt palju kõrgkooli. Paljud kutsekoolid on ennast ümber nimetanud kõrgkoolideks. Kutsealane spetsialiseerumine peaks aga algama juba pärast põhikooli: kes läheb kutsekooli, kes edasi gümnaasiumi.

Positiivne märk meie ühiskonnas on see, et kõrgharidus on noorte poolt hinnatud, kuid samas on bakalaureuse kraadi omandamine kui eesmärk omaette küllaltki taunimisväärne tendents. Noorte jaoks on ülikooliharidus väga tähtis ning seda püütakse iga hinnaga saavutada, tihtipeale pööramata suuremat tähelepanu eriala valikule või siis andmata endale aru muudest valikuvariantidest. Arvamus, et bakalaureusekraad avab kõik ukSED tulevikus, toob rohkem kahju kui kasu. Miks ei võiks bakalaureus olla üldine, lisades sinna näiteks rakendusliku suunitlusega bakalaureuse? Tuleks ümber korraldada kõrg- ja kutsehariduse proportsioonid.

Muidugi on ülikooliharidus laialdasem, kuid seda ei ole igaühele vaja, igaüks ei saagi ülikoolis hakkama. Hetkel jahib bakalaureuse kraadi palju noori, kelle koht ei ole ülikoolis vaid hoopis kutsekoolis. Nende üliõpilaste peale riigi poolt kulutatud raha võiks suunata teistesse kanalitesse, et garanteerida tasemel õppesüsteem neile, kes kuuluvad ülikooli.

Ühelgi tasemel pole vaja koolitada neid, kes kusagil on midagi õppinud ja on üldharitud, vaid eelkõige oma ala asjatundjaid. Pole vaja ka lahustada kõrgemat õppetaset madalamas, kuid on vaja lõpetada nende vastandamine ja arutelud nimetuse prestiižikuse üle.

Siiani on Eesti ühiskond üritanud panna noori aru saama hariduse ja harituse tähtsusest ning see on ka õnnestunud. Üha rohkem noori seob oma tuleviku kõrgharidusega, kuid kahjuks osa neist püüdleb seda valel põhjustel: et lihtsalt omada paberit, mis kinnitaks kõrghariduse omamist. Tihtipeale asutakse tööle hoopis teisel erialal, kui sellel, mis omandati.

On tavaline, et mingit eriala õppima asudes ei kujutata tegelikkuses ettegi, mida too amet endast kujutab ja millele õpingutes tuleks rõhku panna. Juba esimestel aastatel võiks korraldada loengute seeria, kus tollel erialal töötavad inimesed tutvustaksid oma igapäevatööd. Nii saaksid vastsed üliõpilased objektiivse mulje sellest, mis neid ees ootab ning millega täpsemalt nad oma tuleviku seovad.

Siinkohal peaks ülikoolid juba ise midagi ette võtma, et sorteerida välja need, kes asuvad õppima ülikooli ja kelle koht on tegelikult kutsekoolis. Ainult riigieksamite põhjal on seda raske teha, kuna tihtipeale näitavad need ainult teatud oskusi inimeses, mis aga ei pruugi tagada edukust ülikoolis. Ülikoolides õpetatavad erialad on sageli niivõrd spetsiifilised, et juba sisseastujat peab olema mingisuguseidki eelteadmisi sellest vallast.

Selline sisseastujate sorteerimine tooks küll vähem õpilasi ülikoolidesse, kuid samas annaks õppejõududele rohkem aega tegeleda nendega, kelle koht on tegelikult ülikoolis. Arvatavasti lõpetaks sellisel juhul rohkem inimesi nominaalajaga ning tunduvalt suurem protsent lõpetajatest asuks tööle omandatud erialal.

Üha süvenev on ka kommunikatsioonivaegus haridussüsteemi ja tööturu vahel. Euroopa kontekstis saab eristada Saksa haridussüsteemi kui edukat noorte iseseisvasse ellu integreerijat. Saksamaal on noorte töötuse tase ainukesena Euroopas võrreldav teiste elanikkonnagruppide töötusega. Edu on saavutatud seeläbi, et noortele on

paralleelselt õpingutega loodud õpipoisikohad, mille kaudu loovad tulevased töötajad sidemed tööandjatega. Ametikoolide ülesandeks on luua teoreetiline baas, tööandjate ülesandeks on anda praktilised oskused. Tööandjate ja õppeasutuste koostöö annab sisu ja mõtte ka õppeasutuste poolt välja antavatele standardiseeritud küpsustunnistustele - tööandjad aktsepteerivad neid. Saksamaa puhul on näha, et nii riik kui erasektor suhtuvad noortesse kui ressursi. Haridusprogrammid taotleavad, vähemalt teoorias, seda eesmärki. Eesti haridussüsteem sarnaneb väliselt küll paljuski Saksa mudeliga, eelkõige haridussüsteemi diferentseeritust silmas pidades. Nii Eestis kui ka Saksamaal on erinevate koolitüüpide lõpetajatel vähe edasiõppimisvõimalusi, aga kui Saksamaal saavad lõpetajad üldjuhul asuda tööle valitud erialal, siis Eestis on üha enam kasvamas noorte hulk, kes ei leia tööd mitte ainult valitud erialal, vaid ei leia seda üldse.

Seega peaks hariduse kvaliteedi tõstmist alustama juba põhikooli tasandilt ja seda tihedas koostöös tulevase tööandjaga. Ainult nii on võimalik koolitada noortest sellised ühiskonnaliikmed, keda ühiskond vajab ja kes ka ise saavad valida sellise eriala, mis neile sobib.

Kokkuvõte

Kõrghariduse ja kutsehariduse vaheline tasakaal, haridusest teavitamine ja selgitustöö tegemine ning koostöö tööandjatega võimaldab Eestis antava hariduse kvaliteeti suurek määral tõsta. Tuleb ainult osata teha õigeid valikuid ja suunata ressursse õigestesse kohtadesse.